

MENEKŞELİ BİLİNÇ

Nezihe Meriç (Gemlik, 28 Şubat 1924 – İstanbul, 18 Ağustos 2009) Eskişehir Lisesi'nden (1943) sonra İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı ile aynı üniversitenin Felsefe bölümlerine devam etti (1945). Ankara'da, eşi Salim Şengil'in kurucusu olduğu Dost Yayınları'nın ve *Dost* dergisinin yönetiminde görev aldı (1957-1973). İlk öyküsü ("Bir Şey") *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinde çıktı. *Korsan Çıkma*zı ile 1962 TDK Roman Ödülü'nü, *Bir Kara Derin Kuyu* ile 1990 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Yandırma* ile 1998 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü, *Çavlanın İçinde Sessizce* ile 2004 Dünya Kitap-Yılın Telif Kitabı Ödülü'nü, son olarak da 2007 Mersin Kenti Edebiyat Ödülü'nü aldı.

Öykü: *Bozbulanık* (1953), *Topal Koşma* (1956), *Menekşeli Bilinç* (1965), *Dumanaltı* (1979), *Bir Kara Derin Kuyu* (1989), *Boşlukta Mavi* (Seçilmiş Öyküler, 1992), *Yandırma* (1998), *Toplu Öyküler I* (1998), *Toplu Öyküler II* (1998), *Gülün İçinde Bülbül Sesi Var* (2008). **Roman:** *Korsan Çıkma*zı (1961), *Alacaceren* (2003), *Çisenti* (2005). **Anı:** *Çavlanın İçinde Sessizce* (2004). **Oyun:** *Sular Aydınlanıyordu* (1970), *Sevdican* (1992), *Çın Sabahta* (1995), *Toplu Oyunlar* (2003). **Çocuk Kitapları:** *Alagün Çocukları* (1976), *Küçük Bir Kız Tanıyorum Altı Yaşında* (1992), *Küçük Bir Kız Tanıyorum Yedi Yaşında* (1992), *Küçük Bir Kız Tanıyorum Sekiz Yaşında* (1993), *Küçük Bir Kız Tanıyorum Dokuz Yaşında* (1994), *Küçük Bir Kız Tanıyorum On Yaşında* (1996), *Küçük Bir Kız Tanıyorum On Bir Yaşında* (1996), *Küçük Bir Kız Tanıyorum On İki Yaşında* (1998), *Ahmet Adında Bir Çocuk* (1998), *Dur Dünya Çocukları Bekle* (1999). **Mektup:** *Aix-Londra-İstanbul Mektupları* (2011). **Diğer:** *Püf Noktası* (2011).

Nezihe Meriç'in
YKY'deki kitapları:

Edebiyat

- Yandırma (1998)
Toplu Öyküler I (1998)
Toplu Öyküler II (1998)
Korsan Çıkmazı (1999)
Alacaceren (2003)
Toplu Oyunlar (2003)
Çavlanın İçinde Sessizce (2004)
Çisenti (2005)
Gülün İçinde Bülbül Sesi Var (2007)
Aix - Londra - İstanbul Mektupları
(Orhan Suda ile birlikte) (2011)
Püf Noktası - İlk Öyküleri ve Yazıları (2011)
Bozbulanık 60 Yaşında (Özel Baskı) (2013)
Menekşeli Bilinç (2019)

Doğan Kardeş

- Zor Yokuşu - Seçme Öyküler (2010)
Küçük Bir Kız Tanıyorum Altı Yaşında (2016)
Küçük Bir Kız Tanıyorum Yedi Yaşında (2016)
Küçük Bir Kız Tanıyorum Sekiz Yaşında (2016)
Küçük Bir Kız Tanıyorum Dokuz Yaşında (2017)
Küçük Bir Kız Tanıyorum On Yaşında (2017)
Küçük Bir Kız Tanıyorum On Bir Yaşında (2017)
Küçük Bir Kız Tanıyorum On İki Yaşında (2018)
Dur Dünya Çocukları Bekle (2018)
Ahmet Adında Bir Çocuk (2018)
Alagün Çocukları (2019)

NEZİHE MERİÇ

Menekşeli Bilinç

Öykü

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5417
Edebiyat - 1547

Menekşeli Bilinç / Nezihe Meriç

Kitap editörü: **Murat Yalçın**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Sena Ofset Ambalaj, Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Sk. 2. Matbaacılar Sitesi B Blok
Kat: 6 No: 4NB 7-9-11 Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul
Tel: (0212) 613 38 46
Sertifika No: 12064

1. baskı: Dost Yayınları, 1965
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Temmuz 2019
ISBN 978-975-08-4536-9

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2017
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik](https://www.facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İçindekiler

- 9 • Varım Diyorum İnanmalısınız
- 20 • Menekşeli Bilinç
- 27 • Giderek Daha Güçlü
- 38 • Hışhışı Hançer
- 48 • Açar da Tutku Gülleri Açar
- 59 • Sancılı Us Bizdedir

Menekşeli Bilinç

Yayın Notu: Bu kitap, Nezihe Meriç'in *Toplu Öyküler I* kitabının içinde yer almaktadır.

Varım Diyorum İnanmalısınız

Bir hikâyem vardı. Yazamıyordum. Kimse hikâyeyle aramda geçenleri anlamıyordu. Sinirlerim bozuldu bu yüzden. O, 1954'te kalmıştı; ben 1959'a değin yaşamıştım. Kurtulmak için türlü yollar denedim, olmadı. Sonunda bir sinir doktoruna gittim. Adamın kendisine hiç yakışmayan bir güzelliği vardı. Yemeklerden önce acıktırıcı bir şurup, yatmadan önce uyku hapı verdi. "Hapı yuttunuz mu tamamdır" dedi. Sonra gülererek: "Nasıl espri?" diye sordu. Dayanmak güçtü. Gene de dayandım. Dimdik suratına bakıyordum. Anlamadım sandı. Tutup açıkladı üstelik. Gene kih kih kih, diye güldü. Çantamı kapıp fırladım. Parkın köşesine değin koştum. Köşede elleri kapkara bir boyacı çocuk oturuyordu. Elindeki kirli bezle, boya kutusunun, sarı pirinçten olan yerlerini öyle parlatmıştı ki, biraz duruldum. Nefes almak için durdum. Çocuk, "Boyalım!" diye bağırdı. Birbirimize bakıp güldük. Bir baktım parkın tüm kuşları ötmeye başlamış; yeryüzünün küçük çocukları hep birden gülüyorlardı. İçim sevinçle doldu. Gözyaşlarım akmaya başladı. Şehrin gürültüsünü bastırmak için, boyacı çocuk, ben, kuşlar, çocuklar hepimiz el ele verip güneş açmış bir deniz kıyısına gittik koşşa koşşa. Sonra denize doğru neşeyle, keyifli bir eşek gibi anırdık. Çok ihtiyar bir ninesik, penceresinin önünde kahvesini içiyordu, sesimizi duyunca, o da, "Gözün kör olmasın e mi!" diye güldü. Elini fesleğen yapraklarına sürüp kokladı.

Parkın köşesini döndüm. Herkese gördüğüm bir yeşil pantolonu anlatmak istiyordum. Köylünün biri giymişti. Şehrin renklerini çarpıcı bir kendine çekişle bastırıyordu o yeşil. Görülmemiş, delirmiş, saldırgan bir yeşildi. Böyle bir yeşildi de, kimse ilgilenmiyordu. Hele köylü, inadına ağır ağır, inadına kollarını sallaya sallaya yürüyordu. Yumruğumu alınma bastım. Aklıma sinir doktoru geldi. Ne yapacağımı şaşırdım. Gene boyacıyı düşünmek istedim. Bu kez tutmadı. Hava kararıyordu. Çevremde kimse gülmüyordu. Geniş caddeler, kocaman kırmızı kamyonlar, otobüsler üstüme üstüme

geliyor, insanlar ayaklarımın dibinde kaynaşıyordu. Şeytan yavrusu cipler vurup vurup kaçıyordu. Karanlık havayı alıp yanına, duvar boyunca yürümeye başladım. “Biz çocukken yaşamayı amma da severdik!” dedim. Karanlık anladı. Kendi kendime, “Tılsım bozuldu, tılsım bozuldu...” diyordum. Başım fena halde ağrımaya başladı. Adamın birine çarptım o sıra. ‘Bağışlayın!’ diyeceğime, yanlışlıkla, ‘Tılsım bozuldu’ demiştim. Adam kolumu tuttu. Yüzüne baktım. Çakıl mavisi yeşil bir dağ suyundan, üç beyaz kuş uçtu. Güvercin mi diye baktım, göremedim. Bu adam milattan önce ve milattan sonra yüzyıllar boyunca aradığım, bulduğum, âşık olduğum adamdı. Onu mu yitirmiştim ne! Yoksa ona rastlamayışım mıydı? Hayatımın çok duygulu, oldukça karışık bir zamanını yaşadığımı anlıyordum. Adam, “Somurtmuşsunuz da ondan” dedi. “Tanrı’ya gülümseyiniz.” Dişleri bembeyaz parladı. Kolumu bırakıp, beni selamlayıp yürüdü. Bağırılmak için zorladım kendimi. Gitmesini hiç istemiyordum. Başımın ağrısı geçiverdi. Neşelendim. Bu adamın kim olduğunu düşünmeye başladım. Benim için çok önemliydi. O sırada, başka bir şehirde, başka yolların kalabalığı içinde yürüyen bir arkadaşım beni düşünmeye başladı. Durumumun içinden çıkılmaz karışıklığını görünce, “Düşünme” dedi. “Kutsal kitaplardan birinden bir söz müdür nedir. Ya da ünlü bir adamın sözüdür. Hızır Aleisselâm görünmedi ya sana. Hadi gel bize gidelim; sucuklu yumurta pişirelim.” “Olmaz” dedim. Ama iyi niyetli oluşu, beni düşünüşü çok hoşuma gitti. Yaşamayı iyice sevmeye başladım. “Gidip su kenarında, beyaz örtülü masaları olan bir yerde oturalım, dertleşelim, buz gibi rakılar, biralar içelim; masamızı pahalı yemeklerle donatsınlar. Kendimizi kral sofrasında sanalım” dedim. Oturup paramızı hesapladık. Denkleşince öyle sevindik ki, ben ağlamaya başladım. Arkadaşım, “Sen sulugöz olmuşsun” dedi. Bunun sinirden olduğunu söyledi. Sonra gazetede okuduğu bir yazıyı anlattı. Ağlamak gözlere iyi geliyormuş. Yazıyı yazan, “Ağla ağla da için açılınsın” sözünün de doğru olduğunu yazmış. Burnumu çekerek, “İyi” dedim ben de. Gittik bir gazinoya oturduk. Masa havuzun kenarındaydı. Çiçekler yeni sulanmıştı. Bizim böyle ne oturularımız vardır. Bir, bu oturup konuşmalar kurtarıyor bizi zaten. Doktora inat uyku hapi almıyoruz... Oturunca biraz rahatladık. Çevremizdeki masalara, ışıklara, kadınlara, erkeklere, fiskiyeli havuza baktık, “Oh!” dedik.

Orkestra çalmaya başladı. Ben çarptığım kızı düşündüm. Boyacı çocuğun gözleri gibi, kahverengi gözleri vardı. Çok güzel bir kız değildi, ama çok hoştu. Akıllı olduğu yüzünden belliydi. Elinde kalın bir kitap vardı. Yorgun görünüyordu. Nasıl da çarpmıştım kıza. Dalgınlığım üzerimden akıyordu. Kız gülümseyerek, ‘Şiş’ deyin dağılsın keçileriniz’ demişti. Ne hoş gülmüştü. Beni anlamıştı, biliyorum. Arkadaşım, “Neredeyse kıza âşık oldum sanacaksın” dedi. “Hoş kızın biriymiş. Hepsi bu. Aşk perisi görünmedi ya sana.”

Hikâyeye nasıl başladığımı bilmiyorum. Kendiliğinden oldu. Şimdi onu iyice biliyorum. Acemi biri, “Kapıyı çarptı. Çıktı” der. Yanlış. Kapıyı çarpıp çıkan biri, bir süre sonra döner...

Benim için dünya güzeli bir kızdı. Duruktu, solgundu. Oyalı, fistolu, keten dokumalı bir kızdı. Hikâyedeki kız. Kır çiçeklerinin, yaban eriklerinin başka dünyasındandı. Bir film seyretmişti o günlerde. Çevresindeki kadınlar, “Aman kız çirkin ayol” dediler, “Üstelik dişlek. Kemiklerini gördün mü, hani o tuvaleti giyince, değil mi? Aa... Vallahi!” dediler. Ne güzeldi oysa o kız. İnce yüzüyle güldüğü zaman, çevresinde her nen ışığıp güzelleşiyordu. İki kız birbirlerini iyice anladılar. Gönüldeş oldular. Filmdeki kız, boynundaki oyaları sordu. Bu da çekmecesini açıp oyalalarını gösterdi. “Bunların adı tavan saçakları. Bunlar hükümet yolu, bunlar telaşeler, bunlar kız gülüşü. Oyaların hepsinin adı vardır. Günlük olayları yakından izlerler” dedi. Çıkarıp kıza bir oyalı yemeni armağan verdi...

Önce kızı tanımladım. Tanıdığımız kızlardan, benim hikâyelerimdeki kızlardan örnekler vererek iyice çizdim dış çizgilerini. Arkadaşım anladı. O da bir iki örnek verdi. Benim örnekleri tıpatıp tuttu. Ben, “Çalıştığı yerde onu sevmiyorlardı” dedim. Arkadaşım, “Sevmezler” dedi. “Kendini beğenmiş, büyük burunlu, çok bilmiş bulurlar” dedi. Bir tartışma başlardı. Bu susardı. Tartışma hızlanırdı. En hızlı yerinde, bu bir sözcük atar ortaya, saatlerdir şişirilen boş tartışmayı, püf! der söndürürdü. Sonra gene susardı. Artık çevresindekiler çatlasalar, karşılık vermezdi.

Hava kararmıştı. Benim küçük oğlum, kucağımda uyuyakaldı. Işığı yakmadan pencerenin önünde oturuyorduk. Arkadaşımın oğlu karşıda, koltukta oturuyordu. Oynamaktan yorgun düşmüştü. O da neredeyse uyuyacaktı. Öyle dalmıştı ki, konuşmayı

bırakamıyorduk. Ben konuştukça, hikâye geliyordu. Birçok yerlerini tartışıyor, ferahlıyorduk. Bu bizim hikâyemizdi. Bizi boğuyordu.

Kız en çok o yabancı şehirde, tanımadığı bir adamın evinde yaşadı kendi evini. Bir gündü. Görülmemiş kurt kışlarından biri vardı dışarıda. Kar oyuklarından geçip geliyordu soğuk. Çevresinde ne bulursa giydi üst üste; yorganın sıcaklığına sığınıp kalktı. Dizleri titriyordu. Başı dönüyordu. Sırtı üşüyordu. İçinde, yorgunluğuna karşı sevince benzer bir şeyler vardı. “Gitmem gerekli. İş bitince hemen döneceğim. Burnunu bile çıkarma yorgandan” demişti. Gözlerinden yaşlar peş peşe yuvarlanarak düşünüyordu bu sesi. Dönemediğine göre işi bitmemişi zahir. Elin adamı. Gözü kapalı bir inanışla bağlandığı bir adam. Hiç böyle ağlayamazdı eskiden. Katılıp kalmış, çevresine karşı kayıtsızlığını sürdürüp gitmişti. Hemen ağlayabilmek; ağladıkça, yanında yöresinde bir şeyler bulmak. Küçük küçük bir şeyler. Işıklı gibi, ışsız gibi. Ak kuşun kanat ucunda baş döndüren gökyüzüne bakılamaz, ama kırpışan kirpikler arasında, gökyüzünü duyar insan. Bir yandan ağlıyor, bir yandan başı dönüyor daha çok. “Allahım Allahım...” diye bir şarkı tutturdu içinden. İç sızlatan bir şarkı.

Ben de o gece hikâyemi geliştirirken, birden bunaldım. Sabah oluyordu. Arkadaşımın neşesi, pişirdiği sucuklu yumurta, kocasının şakaları beni avutmamıştı. Anlatmaya başladığım zaman, durumunun önemini anladılar. Onlar da ayaklarının altından binlerce çizginin kayıp gitmeye başladığını gördüler. “Hani çizginiz?” dedim. “Bulun, her şey durulsun. Çok başım dönüyor” dedim. Onların da başı dönmeye başladı. “Acaba o adamı arayıp bulsam, çizgimi bulur mu bana?” diye düşünüyordum. En çok hikâyedeki kız için düşünüyordum bunu. Arkadaşımla kocası, “Hızır Aleyisselâm görünmedi ya sana” demediler. Gülmediler. Acımı açıkladım dört ucundan. Ağaçları her yıl bir biçim yapraklanıyor diye fena olduğumu anlattım. Bir yıl da başka biçimde olsun. N’olur n’olur ha? Bir de annesi ölmüş bir küçük çocuğun ağlayışını anlattım. Çocuğunu çok seven, onu hep kucağına alıp yanağını yanağına dayayan, onu kollarında sallayan, onunla koşmaca oynayan, yakalayınca yanaklarından, boynundan öpen bir kadın ölmüştü. Çocuk bahçede bir taşın üstüne oturmuş ağlıyordu. “Niye ağlıyorsun?” diyenlere